

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKOLOGIYA, ATROF-MUHITNI
MUHOFAZA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI VAZIRLIGI
“IPAK YO‘LI” TURIZM VA MADNIY MEROS XALQARO UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
**“Ipak yo‘li” turizm va madaniy
meros xalqaro universiteti
birinchi prorektori v.v.b
A.M. Gadayev**

14-noyabr, 2023-yil.

**08.00.05 – “Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti” ixtisosligi
bo‘yicha PhD tayanch doktorantura va mustaqil izlanuvchilikka
kiruvchilar uchun imtihon**

DASTURI

SAMARQAND-2023

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKOLOGIYA, ATROF-MUHITNI
MUHOFAZA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI VAZIRLIGI
“IPAK YO‘LI” TURIZM VA MADNIY MEROS XALQARO UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

**“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros
xalqaro universiteti birinchi prorektori**

J.D. Eltazarov

“ ” 2023-yil

**08.00.05 – “Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti” ixtisosligi
bo‘yicha PhD tayanch doktorantura va mustaqil izlanuvchilikka
kiruvchilar uchun imtihon**

DASTURI

SAMARQAND-2023

KIRISH

Xizmat ko'rsatish sohasiga ehtiyoj kundan-kunga, oydan-oyga va yildan-yilga oshib bormoqda. Chunki bunga obyektiv sharoit yaratilmoqda. Birinchidan, aholining daromadlari ko'payib, yashash sifatining ortib borayotganligi ko'pgina yangi-yangi xizmatlarni talab qilgan bo'lsa, ikkinchidan ishlab chiqarishning takomillashayotganligi ham ushbu sohaning jadal rivojlanishini talab qiladi. Xizmat ko'rsatish yetarli bo'lmagan joyda yuqori samaradorlikka erishish ham bir muncha qiyin. Shu tufayli ushbu soha eng tez rivojlanishini talab qiladigan sohalardan biri bo'lib qolmog'i lozim.

Respublikamizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohatlarning hozirgi bosqichida xizmat ko'rsatish va servis sohasining milliy iqtisodiyotdagi o'rnini va roli yildan-yilga oshib bormoqda. Buni ushbu sohaning mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotidagi (Yalpi) ulushining ortib borayotganligida ham ko'rish mumkin.

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish va sifatini ko'tarish bo'yicha qilinishi lozim bo'lgan ishlar hali talaygina. Birinchidan, ushbu sohada xo'jalik yurishining bozor munosabatlariga asoslangan yangi sharoitlarga moslashish jarayoni takomillashishni talab qilsa, ikkinchidan, uni kompleks rivojlantirish bilan bog'liq ko'pgina muammolar ham o'z yechimini kutmoqda. Uchinchidan, hayot shiddat bilan o'zgarib bormoqdaki, ular xizmatlarning yangi-yangi turlarini joriy qilishni taqozo qiladi. Bularning barchasi mazkur sohada fundamental tadqiqotlarni olib borish bilan birga mutaxassislarni tayyorlashda o'quv adabiyotlariga ham kiritib, mukammal o'qitish zaruratini ham tug'diradi.

08.00.05- Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti ixtisosligining vazifasi xizmat ko'rsatish faoliyatining iqtisodiy mohiyati, uning bozor iqtisodiyoti sharoitidagi o'rnini, xizmat ko'rsatish korxonalarida xizmat ko'rsatish faoliyatining maqsadlari, xizmat ko'rsatish faoliyatining iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligi, xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik, xizmat ko'rsatishda korxonalar va tashkilotlarining asosiy fondlari, aylanma mablag'lari, xizmat ko'rsatish korxonalarida marketing xizmatlarini rejalashtirish, xizmat ko'rsatish sohasi xodimlari mehnatiga haq to'lash, xizmat ko'rsatish sohasida investitsiya jarayonlari, ishlab chiqarish va sotish xarajatlari, xizmat ko'rsatish sohasi korxonalar va tashkilotlarining daromadlari va rentabellik darajasi kabi masalalarni o'rganishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarga nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, xizmat ko'rsatishdagi jarayonlarga uslubiy yondashuv xanda ilmiy xanda amaliy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. Bunda, ilg'or raqamli pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda bilimlarni oshirish va ko'nikma xosil qilishdan iboratdir.

08.00.05- Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kiruvchi da'vogarlar uchun "Xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyoti", "Raqamli iqtisodiyot asoslari", "Turizm: nazariya va amaliyot", "Iqtisodiy tahlil va audit" va "Moliya va soliqlar" fanlaridan savollar bazasi shakllantirilgan.

Bu fanlar o'z negizida qamrab olingan ma'lumotlar quyida batafsil keltirilgan.

XIZMAT KO'RSATISH SOHASI IQTISODIYOTI

fani bo'yicha:

Xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyoti fanining nazariy masalalari. Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning turlari va o'ziga xos xususiyatlari. Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning konseptual yo'nalishlari va ularning kengaytirilgan ishlab chiqarish tizimidagi o'rni. Xizmat ko'rsatish sohasida modernizatsiyalash, va diversifikatsiyalash jarayonlarini amalga oshirish yo'llari. Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiyaning mohiyati va turlarining nazariy masalalari. Xizmat ko'rsatish sohasida samaradorlikni ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimi, ularning tasnifi va aniqlanish yo'llari. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarida sinergetik samara va undan foydalanish imkoniyatlari. Xizmat ko'rsatish sohasida klaster usulidan foydalanish imkoniyatlari. Xizmat ko'rsatish sohasida raqobat va biznes muhiti, ularning sohani rivojlantirishdagi ahamiyati. Aholiga ko'rsatiladigan pulli xizmatlar, ularning turlari, mohiyati va hisobga olish yo'llari. Aholiga ko'rsatiladigan uy-joy, kommunal va maishiy xizmatlar, ularni hisobga olish tartiblari. Yo'lovchi tashish transporti xizmatlari, ularning ahamiyati, turlari va hisobga olish yo'llari. Aloqa, axborotlashtirish va ta'lim tizimi xizmatlari mazmuni hamda ularni hisobga olish yo'llari. Madaniy, mayishiy va sayyohlik-ekskursiya xizmatlari turlari, ularning mazmuni va hisobga olish yo'llari. Sog'liqni saqlash (tibbiy), sanatoriya- kurort, sog'lomlashtirish, jismoniy madaniyat va sport xizmatlari xizmatlarining turlari, mazmuni hamda ularni hisobga olish yo'llari.

TURIZM: NAZARIYA VA AMALIYOT

fani bo'yicha:

«Turizm: nazariya va amaliyot» faniga kirish. Xorijiy turizm bozorini rivojlantirish tendensiyalari. Sayohatchi va turist haqidagi tushunchalarning mohiyati. Turizm sohasining tasniflanishi va turlari. Turizm sohasining resurslari. Turizm sohasini rivojlantirishda O'zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati. Turizm sohasidagi xizmatlar va mahsulotlar. Turizm sohasida joylashtirish xizmatlari. Turizm sohasida ovqatlantirish xizmatlari. Turizm sohasida transport xizmatlari. Gid-ekskursiya xizmatlarini amalga oshirish jarayonlari. Turizm turlarini ishlab chiqish texnologiyasi. Turizm industriyasi va infratuzilmasi. Ekologik turizmni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari. Gastronomiya turizmni rivojlantirish istiqbollari. Xorijda qishloq turizmni rivojlantirish tajribasi. Turizm sohasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi va marketingi. O'zbekistonda xalqaro turizm tashkilotlarning o'rni. Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarish yo'nalishlari. O'zbekistonda xalqaro turizmni rivojlantirish istiqbollari. Turizm xizmatlarini litsenziyalashtirish, sertifikatlashtirish va standartlashtirish. Turizm sohasida xalqaro huquqiy va me'yoriy xujjatlar.

IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT

fani bo'yicha:

Iqtisodiy tahlilning rivojlanish tarixi va fan sifatida shakllanishi. Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni. Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo'llaniladigan an'anaviy usullar. Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish. Korxonalarining ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko'rsatkichlarni tahlil qilish usullari. Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari. Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari. O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatining huquqiy asoslari. Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari. Auditorlik tekshirishni rejalashtirish. Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi.

RAQAMLI IQTISODIYOT ASOSLARI

fani bo'yicha:

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va tarifi. Raqamli iqtisodiyot rivojlantirish modellari. Raqamli iqtisodiyotda ilg'or texnologiyalar o'rnini. Raqamli iqtisodiyotni platformasi va ekotizimi. Raqamli platformalarning asosiy turlari va ularning tasnifi. Elektron tijoratning qisqacha ta'rixi va asoslari. Bulutli texnologiyalar va bulutli hisoblash. Sun'iy intellektning paydo bo'lishi va rivojlanishining tarixi. Biznes va elektron biznes tushunchalari. Elektron tizimli savdo. Elektron tijorat tizimini tashkil qilish. Internet marketingning xususiyatlari va afzalliklari. Blokcheyn texnologiyasini asosiy tushunchalar. Blokcheyn konsensus algaritmlari. Kriptovalyutalar turlari va xususiyatlari.

MOLIYA VA SOLIQLAR FANI BO'YICHA

fani bo'yicha:

Moliya va davlatning vujudga kelishi, uning resurslarga bo'lgan ehtiyojining rivojlanishi. Tovar-pul, taqsimlash, qayta taqsimlash munosabatlari va moliya. Moliyaning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati, taraqqiyot qonuniyatlari, tovar-pul munosabatlarining qamrab olish sohasi va ijtimoiy takror ishlab chiqarishdagi roli jamiyatning iqtisodiy tuzumi, davlatning tabiati va funksiyalari bilan belgilanishi. Moliyaning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyatini ifodalovchi ta'rif. Moliya va moliyaviy munosabatlarning xarakterli belgilari. Moliya yordamida ifodalanadigan pul munosabatlari. Zamonaviy iqtisodiyot va davlat moliyasi. Moliya va ishlab chiqarish kuchlari taraqqiyotining darajasi. Moliya va kredit. Moliya va ish haqi. Moliya va soliq. Ularning o'xshash va farqli jihatlari. Moliyaning taqsimlash va nazorat funksiyalari. Ularning o'zaro bog'liqligi. Moliya tizimining sohalari va bo'g'inlari. Moliya tizimining ta'rif. Moliya tizimining sohalari va bo'g'inlari. Davlat moliyasi va mahalliy moliya hamda xo'jalik yurituvchi subektlar moliyasining bo'g'inlari. Moliya tizimining har bir sohasi va bo'g'iniga pul fondlari va daromadlarini shakllantirish va ulardan foydalanishning o'ziga xos bo'lgan shakllari va metodlarining tegishli ekanligi. Moliyaviy boshqaruvning mazmun-mohiyati. Moliyaviy boshqaruvning boshqariladigan (obyektlar) va boshqaruvchi (subyektlar) tizimlar yagonaligidan iboratligi. Moliyaviy boshqaruvning asosiy metodologik

prinsiplari, konkret metodlari va shakllari. Moliyaviy rejalashtirish; bashoratlash (prognozlashtirish); dasturlashtirish; moliyaviy tartibga solish; moliyaviy nazorat; moliyaviy qonunlarni (qonunchilikni) qabul qilish; moliyaviy resurslarni jalb qilish. Moliyaviy boshqaruv organlari va ularning vazifalari. Moliya tizimini umumiy boshqarish va uni amalga oshiruvchi organlar. Moliyaviy rejalashtirish va bashoratlash. Har qanday sotsial-iqtisodiy jarayonlarni boshqarish tizimining asosiy bosqichlaridan biri rejalashtirish ekanligi. Uning istiqbolga yo'naltirilgan qarorlarni qabul qilish bo'yicha faoliyat dehqin qilinishi. Moliyaviy rejalashtirishning ta'rihi. Moliyaviy rejalashtirish va moliyaviy reja. Moliyaviy rejalashtirishning harakatetish doirasi. Uning asosiy vazifalari. Moliyaviy rejalashtirish amaliyotida qo'llaniladigan asosiy metodlar. Moliyaviy rejalashtirish jarayonining asosiy bosqichlari. Moliyaviy rejalashtirish turlari: strategik moliyaviy rejalashtirish; joriy moliyaviy rejalashtirish. Moliyaviy nazorat: mazmuni, sohalari, obekti, predmeti, tizimi, vazifalari, prinsiplari. Moliyaviy nazoratning predmetini ifodalovchi moliyaviy ko'rsatkichlar. Moliyaviy nazorat moliya funksiyalarining amalga oshirilish shakli ekanligi. Moliyaviy nazorat sohalari: davlat moliyaviy nazorati; nodavlat moliyaviy nazorati. Moliyaviy nazoratning amaliy xarakter kasb etuvchi prinsiplari: natijalilik; nazoratchilar tomonidan talab qilinadigan talablarning aniqligi va mantiqiyliqi; nazorat subektlarining sotib oluvchannasligi; tekshirish va taffish aktlarida keltirilgan ma'lumotlarning asoslanganligi va isbotlanganligi; preventivlik (moliyaviy buzilmalar ehtimolining ogohlantiriluvchanligi); moliyaviy jinoyatlar bo'yicha shubhalanilayotgan shaxslarning aybsizlik (sudgacha) prezumpsiyasi; turli nazorat organlari faoliyatlarining muvofiqlashtiruvchanligi; va b.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. A.Taniyev, G'.Porsayev, Internet marketing SamDU, Darslik 2020y.
2. A.Taniyev Innovatsion iqtisodiyot SamDU, Darslik 2020-yil
3. B. Safarov, G'.Porsayev, D.Uzmanova "Raqamli iqtisodiyot asoslari" SamDU, Darslik 2020y.
4. Hickerson. Business and Information Systems 3/ye. N. Y.: John Wiley & Sons, 2000.
5. Laudon K. C., Laudon J. P. Essentials of Management information systems: organization and technology, New Jersey: Prenticely Hall, 2000.
6. Measuring thye Information Sociyety Report. Volume 1. – Geneva: ITU, 2017. – 156 p.
7. Measuring thye Information Sociyety Report. Volume 2: ICT country profiles. – Geneva: ITU, 2017. – 252 p.
8. Thye Global Information Technology Report 2016: Innovating in thye Digital economy / Silja Baller, Soumitra Dutta, Bruno Lanvin. – Geneva: Cornell University, INSEAD, WYcF, 2017. – 463 p.
9. Thye Global Innovation Index 2018: energizing thye World with Innovation / editors: S. Dutta, F. Gurry, B. Lanvin. – Geneva: Cornell University, INSEAD, WIPO, 2018. – 430 p.
10. Ralph M. Stair, George W. Reynolds, Principles of Information Systems. A Material Approach – Ninth edition. -2010 Course Technology, Cyengage Learning.
11. Исаев Г.И. Информационные системы в экономике: Учебник для студентов вузов. – М.: Омега-Л, 20112. – 462 с.
12. Ковалев, М.М. цифровая экономика – шанс для Беларуси / М.М.
13. Ковалев, Г.Г. Головенчик. – Минск: Изд. центр БГУ, 2018. – 328 с.
14. Основы цифровой экономики: учебное пособие / коллектив авторов; под ред. М.И. Столбова, Э.А. Бренделевой. – М.: Научная библиотека, 2018. – 238 с.
15. Стрелетс, И.А. Сетевая экономика и сетевые рынки: учеб. пособие / И.А.Стрелетс. – М: эксмо, 2006. – 208 с.
16. Акбарова З. Товар ва хизматлар бозори статистикаси. Ўқув кўрсаткичи. Т.: Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси Адабиёт жамғармаси нашриёти, 2004. – 144 б.
17. Абулқосимов Х. ва бош. Эркин иқтисодий тамойиллари. Т.: "Akademiya", 2005. -52 б.
18. Абдуллаев Ю.А. Бозор иқтисодиёти асослари: 100 савол ва жавоб. - Мехнат, 1997.
19. Абдуллаев Ё. Макроиқтисодий статистика. 100 савол ва жавоб. Т.Мехнат, 1998.

20. Будко И.И. Транспортное обслуживание туризма : учебное пособие.
– М.: Издательский центр «МарТ», 2006. – 336 с.
21. Бурменко Т.Д. Сфера услуг: экономика. Учебное пособие / Т.Д. Бурменко, Н.Н. Дашиленко, Т.А. Туренко. – М.: КНОРУС, 2007. – 328 с.
22. Бухгалтерский учет в сфере услуг. Учебник. М.А. Вахрушина, Т.П. Карпова, А.М. Петров и др. – М.: Рид Групп, 2011. – 576 с.
23. Бычков В.П. Предпринимательская деятельность на автомобильном транспорте. – СПб.: Питер, 2004. – 448 с.
24. Волков Ю.Ф. Гостиничный и туристский бизнес. – Ростов-на-Дону, Феникс, 2009. – 637 с.
25. Маматкулов Х.М. Хизмат кўрсатиш соҳасига оид атамалар ва иборалар изоҳли лугати. – Т.: "IQTISOD-MOLIYA", 2010. – 398 Б.
26. Тухлиев Н., Абдуллаева Т. Услуги, технологии и продукты в туризме. – Т.: Гос. Науч. Изд-во "Ўзбек-истон миллий энциклопедияси", 2009 – 624 с.
27. Тухлиев Н., Абдуллаева Т. Формальности в системе в туризме Республики Узбекистан. – Т.: Гос. Науч. Изд-во "Ўзбекистон миллий энциклопедияси", 2007 – 504 с.
28. Тухлиев И.С., Кудратов Г.Х., Пардаев М.К. Туризмни режалаштириш. Дарслик. (Лотин алифбосида) – Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2010.
– 260 бет. – 16,25 б.т. (Шу нашриётда крил алифбосида 2010 йил – 264 б.)

Baholash mezonlari

Kirish sinovi yozma ravishda o'tkazilishi belgilangan bo'lib 100 ballik mezon asosida baholanadi.

Har qaysi yozilgan savolga yozgan javobi quyidagicha baholanadi:

Har bir savol uchun ball	Javobga qo'yiladigan talablar
86-100	Q o'yilgan savolga to'liq javob bergan. Nazariy jihatlarni yoritishda xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmagan. Mustaqil ravishda mushohada yuritib bayon etilgan. Amaliy misollar bilan asoslab bayon etilgan. Xulosani to'g'ri shakllantirgan. Fikrlar erkin bayon etilgan.
71-85	Savolning mohiyatini tushungan, javobni yoritib bera olgan. amaliy misollar keltirilgan, tasavvurga ega, qisqacha xulosa bergan, fikrlarni sodda bayon etgan.
55-70	Savolning mohiyatini tushungan, javob yoritilgan qisqa shaklda ammo misollar bilan asoslanmagan. Qisqacha xulosa qilingan.
0-54	Savollarning ayrim elementlarigina yoritilgan yoki umuman javob yoritilmagan. Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas.

Ilmiy tadqiqotlar bo'limi boshlig'i

N.Sh. Mansurova